

**Anthroposofische Vereniging in Nederland
Het bestuur
Boslaan 15
3701 CH ZEIST**

Jaarrekening 2023

**Anthroposofische Vereniging in Nederland
Het bestuur
Boslaan 15
3701 CH ZEIST**

Jaarrekening 2023

INHOUDSOPGAVE	Pagina
1. Accountantsrapport	
1.1 Samenstellingsverklaring van de accountant	3
1.2 Algemeen	5
1.3 Financiële positie	6
2. Bestuursverslag	
2.1 Bestuursverslag	8
3. Jaarrekening	
3.1 Balans per 31 december 2023	15
3.2 Staat van baten en lasten over 2023	17
3.3 Kasstroomoverzicht over 2023	19
3.4 Toelichting op de jaarrekening	20
3.5 Toelichting op de balans	25
3.6 Toelichting op de staat van baten en lasten	33

1. ACCOUNTANTSRAPPORT

Anthroposofische Vereniging in Nederland
Het bestuur
Boslaan 15
3701 CH ZEIST

Referentie: HDR/101450/30847
Betreft: jaarrekening 2023

Nunspeet, 8 mei 2024

Geacht bestuur,

Hiermede brengen wij u verslag uit van onze werkzaamheden omtrent de jaarrekening 2023 van Uw vereniging.

De balans per 31 december 2023, de staat van baten en lasten over 2023 en de toelichting, welke tezamen de jaarrekening 2023 vormen, alsmede de overige gegevens zijn in dit rapport opgenomen.

1.1 Samenstellingsverklaring van de accountant

De jaarrekening van Anthroposofische Vereniging in Nederland te Zeist is door ons samengesteld op basis van de van u gekregen informatie. De jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2023 en de staat van baten en lasten over 2023 met de daarbij horende toelichting. In deze toelichting is onder andere een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving opgenomen. De jaarrekening van Anthroposofische Vereniging in Nederland sluit met een resultaat na belastingen ad € -171.607 wat heeft geleid tot een eigen vermogen ad € 2.318.566.

Deze samenstellingsopdracht is door ons uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder de voor accountants geldende Standaard 4410, "Samenstellingsopdrachten".

Op grond van deze standaard wordt van ons verwacht dat wij u ondersteunen bij het opstellen en presenteren van de jaarrekening in overeenstemming met de in Nederland algemeen aanvaardbare grondslagen voor financiële verslaggeving. Wij hebben daarbij onze deskundigheid op het gebied van administratieve verwerking en financiële verslaggeving toegepast.

Bij een samenstellingsopdracht bent u er verantwoordelijk voor dat de informatie klopt en dat u ons alle relevante informatie aanlevert. Wij hebben onze werkzaamheden, in overeenstemming met de daarvoor geldende regelgeving, dan ook uitgevoerd vanuit de veronderstelling dat u aan deze verantwoordelijkheid heeft voldaan.

Als slotstuk van onze werkzaamheden zijn wij door het lezen van de jaarrekening globaal nagegaan dat het beeld van de jaarrekening overeenkwam met onze kennis van Anthroposofische Vereniging in Nederland.

Wij hebben geen controle- of beoordelingswerkzaamheden uitgevoerd die ons in staat stellen om een oordeel te geven of een conclusie te trekken met betrekking tot de getrouwheid van de jaarrekening.

Bij het uitvoeren van deze opdracht hebben wij ons gehouden aan de voor ons geldende relevante ethische voorschriften in de Verordening Gedrags- en Beroepsregels Accountants (VGBA). U en andere gebruikers van deze jaarrekening mogen dan ook ervan uitgaan dat wij de opdracht professioneel, vakbekwaam en zorgvuldig, integer en objectief hebben uitgevoerd en dat wij vertrouwelijk omgaan met de door u verstrekte gegevens.

Voor een nadere toelichting op aard en reikwijdte van een samenstellingsopdracht en de VGBA verwijzen wij u naar www.nba.nl/uitleg-samenstellingsverklaring.

Wij vertrouwen hiermee aan uw opdracht te hebben voldaan. Tot het geven van nadere toelichting zijn wij gaarne bereid.

Hoogachtend,
Axis Accountants

w.g.

De heer A. Pos AA

1.2 Algemeen

Oprichting

Blijkens de akte d.d. 18-11-1923 werd de Anthroposofische Vereniging in Nederland per genoemde datum opgericht te 's-Gravenhage

De vereniging is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder dossiernummer 40476182.

Doelstelling

De doelstelling van Anthroposofische Vereniging in Nederland wordt in artikel 3 van de statuten als volgt omschreven:

Het bestuderen, beoefenen, en verbreiden van de antroposofie.

Verenigingsactiviteiten

Binnen de vereniging wordt onderscheid gemaakt tussen:

- Primaire activiteiten, zijnde de kosten van de Hogeschool, Bibliotheek, Motief, de leden- en jaarvergaderingen en de bijdragen aan de Allgemeine Anthroposophische Gesellschaft in Dornach; en
- Voorwaardenscheppende activiteiten, zijnde de kosten van het bestuur, de PR en voorlichting, het secretariaat en de huisvesting.
- Ondersteunende activiteiten, zijnde de kosten in het kader van verdieping, vernieuwing en uitbreiding. Deze uitgaven vallen niet in de exploitatie maar worden uit het bestaande vermogen gefinancierd.

ANBI

De Anthroposofische Vereniging in Nederland is door de Belastingdienst aangewezen als een Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI)

1.3 Financiële positie

Ter analyse van de financiële positie van de vereniging verstrekken wij u de onderstaande opstelling, welke is gebaseerd op de gegevens uit de balans.

	31 december 2023		31 december 2022	
	€	€	€	€
Op korte termijn beschikbaar:				
Vorraden	28.750		42.000	
Vorderingen	39.778		197.308	
Liquide middelen	575.298		496.101	
Liquiditeitssaldo		643.826		735.409
Af: kortlopende schulden		39.989		59.260
Werkkapitaal		603.837		676.149
Vastgelegd op lange termijn:				
Materiële vaste activa	1.171.102		1.198.921	
Financiële vaste activa	543.627		615.103	
		1.714.729		1.814.024
Gefinancierd met op lange termijn beschikbare middelen		2.318.566		2.490.173
Deze financiering vond plaats met:				
Eigen vermogen		2.318.566		2.490.173
		2.318.566		2.490.173

Blijkens deze opstelling is het werkkapitaal per 31 december 2023 ten opzichte van 31 december 2022 gedaald met € 72.312.

2. BESTUURSVERSLAG

2.1 Bestuursverslag

Bestuur

	Toegetreden	Uitgetreden
Voorzitter		
Dhr. P.W. Blomaard	07-06-2014	n.v.t.
Penningmeester		
Dhr. R.A. van Bemmelen	08-06-2019	n.v.t.
Bestuursleden		
Mevr. C.M.E. van Lookeren Campagne	07-06-2014	n.v.t.
Dhr. E.F. ten Cate	07-06-2014	n.v.t.
Mevr. A.P. Remmers	04-06-2022	n.v.t.
Mevr. F. van Nuffelen - Bruins	27-05-2023	n.v.t.

Jaarverslag AVIN 2023

Het was indrukwekkend en zelfs beklemmend om te horen hoezeer Rudolf Steiner in het jaar 1923 onder druk kwam te staan. In de media werd de antroposofie aangevallen, de oude en de energieke jonge generatie gingen uit elkaar, de antroposofische instellingen dreven van de vereniging weg en de spirituele impuls leek niet door te dringen. Rudolf Steiner kon in die situatie niet verder. En toen kwamen er vragen, karmisch gedragen vragen. De vraag van Ita Wegman naar een nieuwe (medische) mysteriecultuur; en ook haar vraag aan Steiner – op 17 november in een hotellounge in Den Haag – om de Antroposofische Vereniging niet te verlaten maar te vernieuwen. En aldus geschiedde. De Kerstbijeenkoms van 1923 was het antwoord.

Eeuwfeesten

Zo nam Peter Selg, een eeuw later, op 18 november 2023, zijn publiek mee in de dramatiek van toen. Hij sprak op deze feestelijke dag in het volle Antropia, die was gewijd aan bezinning op dat vernieuwingsmoment 100 jaar geleden. We hoorden verder van Susan van Kempen hoe de vernieuwde Vereniging toen tot een woning voor het wezen Antroposofia kon worden. We werden door Frans Lutters meegenomen in het veelbewogen levensverhaal van Bernard Lievegoed. Deze 'man van de wereld' liet zien hoe je je innerlijk met de geest kunt verbinden en tegelijk met de maatschappelijke en wetenschappelijke wereld kunt samenwerken. Een kerntaak van onze Nederlandse vereniging zoals we de avond ervoor in het Elisabeth Vreedehuis konden horen. Daar werd 100 jaar AViN gevierd en werd bij het Christus-beleven van onze eerste voorzitter Willem Zeylmans stilgestaan. Zeylmans was in staat om het leed en de wording van de mensheid als geheel in zijn eigen ziel te voelen.

En dan waren er vervolgens op 5 en 6 januari 2024 tal van inhoudelijke en euritmische bijdragen die het vernieuwingsmoment van toen verder uitdiepten. Mario Matthijsen stond stil bij de grondsteenlegging als een cultische handeling en bij de werkzaamheid van de tijdgeest Michaël in het vernieuwingsproces van de vereniging. Het was een spannend – en nog zeer zoekend – experiment om in grote plenaire gesprekken te streven naar inspiratieve momenten.

Bijzonder is het om te beseffen dat deze bezinning op het eeuwfeest over de hele wereld in tal van landen heeft plaatsgevonden, soms ook zoals in Nederland met vele honderden mensen tegelijk. En het initiatief van wijlen Aart Klein vond ook mondiale weerklank: tal van individuen en groepen (tot wel 60 mensen in Zutphen) lieten de Grondsteenspreuk op 25 december 2023 om 10.00 uur klinken. We hoorden terug dat dit een indrukwekkende ervaring was.

Hier past nog een woord van grote dank aan al die mensen in de landelijke voorbereidingsgroep en in de regionale werkgroepen die zoveel hart en ziel in zoveel bijeenkomsten hebben gelegd!

Esoterische Cyclus

De wedergeboorte van de Antroposofische Vereniging in 1923 beruiste op de start van een hernieuwde esoterische school. Deze school ontstond niet onder leiding van de hoge ingewijde meester Christian Rosenkretz, maar onder leiding van de tijdgeest Michaël. Een enorme historische stap. Tegen de bedoeling in werden de mantra's in 1992 toch ook officieel in het Duits gepubliceerd. In Nederland werd dit op 11 februari 2023 herhaald met een druk bezochte presentatie van het 'gele boek': de nieuw vertaalde en zorgvuldig uitgegeven *Esoterische Cyclus*. Het werd aangeboden aan Constanza Kaliks, lid van het bestuur van het Goetheanum, het centrum van de mondiale vereniging. Deze uitgave leidde tot een verhoogde inspanning van de lectorenkring om het werk met de mantra's te versterken.

Zo werd recent (16-18 februari 2024) een druk bezocht weekend gewijd aan de boog die in de 19 esoterische voordrachten gespannen wordt.

Publicaties

Naast de Esoterische Cyclus heeft de AViN in 2023 nog een aantal boeken uitgegeven die op de website besteld kunnen worden, zolang ze nog voorradig zijn. Een thematisch geordend boek over 100 jaar AViN waarin verleden en actualiteit per thema worden verbonden (*Omdat wij het willen*); een vertaling van Prokofieffs boek over de betekenis van het lidmaatschap (*Waarom lid worden van de Antroposofische Vereniging?*). Verder ontstond vanuit Nederland het boek *Die Grundsteinmeditation* in 39 talen. En ook werd de tekst van de grondsteenspreuk in een kunstzinnige uitvoering als drieluik uitgebracht. En de biografie van Lievegoed verscheen bij Christofoor (en hopelijk zal nog dit jaar de vertaalde biografie van Zeylmans verschijnen). En ook andere leden van onze vereniging hebben publicaties gewijd aan de grondsteen(spreuk) onder wie Elsemarie ten Brink, Henk Verhoog en Michiel ter Horst. De opgave die daarmee verbonden wordt is om te gaan leven wat is beschreven. Dat vraagt onder meer om in het eigen etherische hart te gaan horen wat daarin binnen wil komen.

Meditatie

Om innerlijk te kunnen horen wat de geestelijke wereld spreekt, is meditatieve inspanning nodig. Het is voor velen in deze tijd niet makkelijk een eigen meditatieve praktijk te voeren. In je eentje een 'praktijkhouder' te zijn is een opgave. Daarom zijn meditatiedagen en reflectiedagen een hulp doordat je oefent, probeert, uitwisselt en van anderen leert. De algemene sectie heeft vier meditatiedagen georganiseerd en bevordert ook de internationale uitwisseling hierover.

Perspectiefproject

In 2023 is, op initiatief van Dineke Oldenhof en Jaap van de Weg, in opdracht van het bestuur en met ondersteuning van Heleen Weening, een project gestart dat vooruitkijkt. Het staat bekend onder de naam 'Staan voor Leven en Dood'. Het beoogt de AViN tot gesprekspartner te maken op alle gebieden waarin zich het stervende en het (her)levende voordoet. Daartoe is binnen de AViN meer cohesie nodig waarbij de diverse organen en initiatieven zich explicieter en concreter tot elkaar verhouden. Het perspectief-initiatief werkt ernaar toe dat we niet alleen spreken vanuit de beschreven antroposofie, maar ook vanuit de ervaren geestelijke werkelijkheid. In dit project zit ambitie. Die is nodig willen antroposofie en antroposofen in de samenleving als interessante en relevante gesprekspartners gezien kunnen worden.

Secretariaat

Verheugend is dat de website www.antroposofie.nl in 2023 gevuld is en sinds kort ook een eigen nieuwsbrief heeft (meldt u zich daarvoor apart aan!). Diverse instellingen zijn partner geworden van deze website waardoor er een breder draagvlak is gekomen. Luc Ambagts en Michel Gastkemper wijden zich elke keer weer met hart en ziel aan de papieren en digitale communicatie en raadplegen regelmatig de redactieraad. Zij raken daarbij ook aan grenzen van wat leden van elkaar verdragen en dat vraagt om keuzes en begeleiding. Deze dialogische dans is een kunst die zich gaandeweg verder moet ontwikkelen.

De landelijke bibliotheek heeft er baat bij dat er in het Elisabeth Vreedehuis veel gebeurt en velen de weg erheen vinden. Nog niet alle leden weten hoezeer ze ook op afstand van deze bibliotheek gebruik kunnen maken (kijkt u eens op de website). Een verhuizing van het secretariaat naar Kraaybeekerhof in Driebergen zal vermoedelijk nog langere tijd op zich laten wachten.

Internationaal

Nederlandse antroposofen worden bij internationale bijeenkomsten graag gezien. Velen komen regelmatig in het Goetheanum, ook om bijdragen te geven. Rik ten Cate vertegenwoordigt ons daar en bood tijdens de Kerstconferentie afgelopen december een koperen pentagon-dodekaeder aan het Goetheanum aan. Het bestuur onderhoudt contact met andere landelijke verenigingen en bracht in juni 2023 een bezoek aan het bestuur van het Verenigd Koninkrijk. Je merkt dat er wereldwijd meer accent ligt op de kunst om de relatie en de menselijkheid te verzorgen. Reinoud van Bemmelen is actief in een nieuw opgericht mondiaal Fonds waarmee landelijke verenigingen gelden kunnen laten stromen ten behoeve van internationale initiatieven

Vooruitblik

Aan de dramatiek in Steiners leven honderd jaar geleden kunnen we iets aflezen: het belang van een wekkende vraag. Er was toen geen herboren vereniging geweest, als de impuls niet kon indalen vanuit een existentiële vraag waarin het lot werkzaam was. Zo zullen wij nu, in een periode die eveneens omvormingen verlangt, aangewezen zijn op wekkende lots-vragen. Kunnen wij leren elkaar wekkende vragen te stellen?

Dat is mede een opgave van de 'Hogeschool' waarbinnen tal van vaksecties bezig zijn inzichten te ontwikkelen en scholingstrajecten te verzorgen. Deze Vrije Hogeschool voor Geesteswetenschap, met haar centrum in het Goetheanum, is in Nederland bezig met herbezinning. Daartoe zal in november 2024 een Hogeschooldag worden georganiseerd. De vaksecties organiseren veel (zie het meinumner van Motief) maar vinden nog niet vaak de directe weg naar vakmensen die in de praktijk staan.

Er komen relatief meer nieuwe leden bij. Honderden in de afgelopen jaren. Zij sluiten zich vaak niet meer bij vaste ledengroepen aan. Daarom is het voor de contactpersonen, evengoed als voor andere leden, een opgave om hen een gevoel te geven dat ze welkom zijn, dat ze zich uitgenodigd weten, dat ze gesprekken en ontmoetingen kunnen hebben. Mensen die interesse hebben in antroposofie moeten nu zoeken naar een ingang in de vereniging. Een nieuwe vorm is bijvoorbeeld om open maaltijd-bijeenkomsten te organiseren zoals recent in Driebergen. Op 10 maart vond een ontmoetingsdag plaats om elkaar – als leden en belangstellenden onder wie veel vrijeschoolouders – in een ongedwongen setting te spreken over antroposofie en onze vereniging. Ook dit is een manier om aan verandering te werken. Op de komende Algemene Ledenvergadering hopen we met u in gesprek te komen over de 'metamorfose', de omvorming, die na de eeuwfeesten ons te wachten staat.

Namens het bestuur
Pim Blomaard

Financieel verslag 2023

[intro]Door de financiën van de vereniging te bekijken krijgen we een stukje van het sociale leven van onze vereniging gespiegeld. We zien hoe we de financiële middelen omvormen tot zinvolle handelingen voor de gemeenschap, voor de ontwikkeling van mens en wereld, juist door van die middelen gebruik te maken. Zo bezien ben ik als penningmeester blij met hoe het jaar verlopen is. Juist een negatief resultaat geeft aan dat er genoeg zinvolle initiatieven waren waaraan wij geld konden uitgeven. De overschotten van voorgaande jaren krijgen zo een waardevolle bestemming. Als de initiatieven wegvallen en we daardoor met een overschot eindigen, dan moeten we ons zorgen gaan maken.

De ledenbijdrage

Het zal iedereen opvallen dat afgelopen jaar de ledenbijdrage wat lager was dan het jaar daarvoor. Dat heeft twee redenen: 1) Doordat de overgang naar de nieuwe bijdragestructuur in de boekhouding een paar wezenlijke veranderingen vroeg hebben we in 2023 pas na de zomervakantie de ledenbijdragebrief kunnen versturen. Hierdoor waren er eind vorig jaar wat meer leden die nog de bijdrage over 2023 moesten betalen dan in andere jaren. Zij tellen mee met het contributiedeel (€ 30, dus zonder het schenkdeel erbij) als debiteuren in de nog te verwachten ledenbijdrage over 2023. Dit zal dan weer een positief effect hebben op de ledenbijdrage van 2024. 2) Een paar hogere schenkbijdrages van leden in 2022 ontbraken in 2023. We zullen zien dat door het naar eigen inzicht beoordelen van de hoogte van het schenkdeel de ledenbijdrages wat meer gaan fluctueren.

Verheugend is te kunnen melden dat het ledental in 2023 ruim 1% is toegenomen, zodat we 2024 begonnen met een totaal van 3389 leden. Dit in vergelijking met de ons omringende landen waar het ledental met ruim 2% daalt.

Het voorstel is de bijdrage aan de *Allgemeine Anthroposophische Gesellschaft* (AAG, onze moedervereniging in Dornach, Zwitserland) ook dit jaar met ruim 10% te verhogen; deels om de ongunstige wisselkoers van de Zwitserse frank te compenseren. Wij dragen nu ruim 90 Zwitserse franken per lid bij aan de exploitatie van de AAG. Andere westerse verenigingen (de Duitse en de Zwitserse) hebben hun bijdrage per lid al naar 125 franken verhoogd. Mijn streven als penningmeester is om op een gegeven moment ook op dat bedrag per lid uit te komen. Als rijk westers land kunnen wij zo onder andere het internationale werk van de Hogeschool aan het Goetheanum, naar draagkracht en in gelijkwaardigheid, ondersteunen.

Motief, website en boeken

Begin 2023 is de website *antroposofie.nl* online gegaan. Daar is zeer positief op gereageerd door het werkveld, wat zich uitdrukte in schenkbijdrages van verschillende bedrijven en instituten voor de dekking van onderhoud en ontwikkeling van deze website. Ook onze verenigingswebsite is verder gevuld en wordt ook intensief bezocht. De mogelijkheid om je aan te melden voor bijeenkomsten en conferenties, met daaraan gekoppeld het direct betalen van een eigen bijdrage, functioneert wonderwel.

Na de zomer zijn de berichten op Instagram weer met grote regelmaat verschenen. Hier is het bereik groot, doordat ook de vroegere abonnees van *Antroposofie Magazine* deze nog volgen. De uitgave van de *Esoterische Cyclus* was een groot succes; 750 exemplaren zijn verkocht. Nu er nog krap 200 exemplaren over zijn komt een tweede druk in zicht. Ook de uitgaves die ter gelegenheid van ons 100-jarig bestaan zijn verschenen hebben hun weg naar de leden gevonden.

Projecten en initiatieven

Het project *Staan voor leven en dood* heeft zijn bekendheid gekregen door de vele presentaties in het land en de artikelen in Motief. Binnenkort willen we hiervoor een aparte schenkactie in gang zetten. Het resultaat zal ons een spiegel voor houden en zichtbaar maken of het project door de leden echt gewild wordt. Hiermee stellen de initiatiefnemers zich kwetsbaar op. De opstart is nu uit het bestaande vermogen van de vereniging gefinancierd. Een ander noemenswaardig initiatief is het digitale platform van Wim Wolbrink, waar antroposofische inhouden op een laagdrempelige manier naar buiten worden gebracht onder de naam *Creatieve Esoterische Internet Televisie*. Met onder andere video's en online gesprekken in een professionele studio worden nieuwe doelgroepen bereikt. Door bij te dragen aan het gebruik van deze studio hebben we dit mogelijk gemaakt. Als derde project is ook afgelopen jaar de *Gedenkstondegroep* uit Breda met een kleine bijdrage ondersteund.

Goetheanum Fonds wereldwijd

Vlak voor de algemene ledenvergadering 2023 in Dornach hebben 15 landenverenigingen het *Goetheanum Fonds wereldwijd* opgericht met als doel de financiële stromen tussen de verschillende landenverenigingen inclusief het Goetheanum te faciliteren. Doordat iedere landenvereniging in haar boekhouding een aparte rekening opent op naam van het fonds kan eenvoudig door bewuste boekhoudkundige uitwisseling in het ene land geld geschonken worden dat in een ander land gedoneerd is. Jaarlijks brengen we al deze inkomsten en uitgaves in een overzicht en kunnen we via transacties de tekorten in bepaalde landen met de overschotten in evenwicht brengen. Nu lopen zulke transactie via Dornach, met vaak verlies door valuta-wisselkoersen en veel administratie. Het betreft meestal bijdrages voor reis en verblijf voor (jeugd)conferenties. De penningmeesters van de landenverenigingen met hun besturen zijn bevoegd de schenkbedragen toe te kennen en van hun eigen fondsrekening te betalen. Als dit in de praktijk effectief wordt gaat dat, in onze wereldwijde vereniging, veel mogelijkheden opleveren; vooral in landen waar de financiële middelen niet zo overvloedig zijn als bij ons en op plekken waar de jeugd haar initiatieven ontplooit. De Nederlandse vereniging heeft €12.000 toegevoegd aan het *Goetheanum Fonds wereldwijd*.

Reinoud van Bemmelen

3. JAARREKENING

3.1 Balans per 31 december 2023

(Na resultaatbestemming)

ACTIVA	31 december 2023		31 december 2022	
	€	€	€	€
Vaste activa				
<i>Materiële vaste activa</i>	[1]			
Pand Boslaan 15 Zeist		1		1
Pand Riouwstraat 1-3 Den Haag		1.170.900		1.197.619
Inventaris		200		1.300
Vervoermiddelen		1		1
		<u>1.171.102</u>		<u>1.198.921</u>
<i>Financiële vaste activa</i>	[2]			
Overige effecten		43.627		65.103
Overige vorderingen		500.000		550.000
		<u>543.627</u>		<u>615.103</u>
Vlottende activa				
<i>Vorraden</i>	[3]			
Gereed product en handelsgoederen		28.750		42.000
		<u>28.750</u>		<u>42.000</u>
<i>Vorderingen</i>	[4]			
Handelsdebiteuren		30.099		15.667
Belastingen en premies sociale verzekeringen		292		2.661
Overige vorderingen		9.387		178.980
		<u>39.778</u>		<u>197.308</u>
<i>Liquide middelen</i>	[5]		575.298	496.101
Totaal activazijde		<u><u>2.358.555</u></u>		<u><u>2.549.433</u></u>

3.1 Balans per 31 december 2023

(Na resultaatbestemming)

PASSIVA	31 december 2023		31 december 2022	
	€	€	€	€
Eigen vermogen		[6]		
<i>Vrij besteedbaar vermogen</i>				
Bestemmingsreserves	186.331		232.472	
Overige reserves	<u>2.043.850</u>		<u>2.163.516</u>	
		2.230.181		2.395.988
<i>Vastgelegd vermogen</i>				
Bestemmingsfondsen	<u>88.385</u>		<u>94.185</u>	
		88.385		94.185
Kortlopende schulden		[7]		
Handelscrediteuren	5.801		11.983	
Belastingen en premies sociale verzekeringen	8.972		5.845	
Overige schulden	<u>25.216</u>		<u>41.432</u>	
		39.989		59.260
Totaal passivazijde		<u><u>2.358.555</u></u>		<u><u>2.549.433</u></u>

3.2 Staat van baten en lasten over 2023

		2023	2022
		€	€
Opbrengsten			
Baten uit bijdragen leden	[8]	689.652	713.840
Giften en baten uit fondsenwerving	[9]	158.282	213.661
Baten met bijzondere bestemming	[10]	42.057	40.275
Overige baten	[11]	2.424	2.947
Baten		<u>892.415</u>	<u>970.723</u>
Kosten primaire activiteiten			
Kosten verenigingsactiviteiten	[12]	71.431	35.838
Ledenbijeenkomsten	[13]	43.224	72.172
Motief en publicaties	[14]	132.573	109.852
Bibliotheek	[15]	8.845	8.926
Bijdrage Allgemeine Anthroposophische Gesellschaft	[16]	340.000	300.000
Activiteitenlasten		<u>596.073</u>	<u>526.788</u>
Bruto exploitatieresultaat		296.342	443.935
Lonen en salarissen	[17]	119.201	137.184
Sociale lasten	[18]	18.750	22.827
Pensioenlasten	[19]	10.741	22.390
Afschrijvingen materiële vaste activa	[20]	27.819	27.900
Bijzondere waardevermindering van vlottende activa	[21]	12.920	-13.866
Overige personeelskosten	[22]	5.373	21.398
Huisvestingskosten	[23]	6.804	11.508
Kantoorkosten	[24]	21.369	48.903
Algemene kosten	[25]	19.443	15.583
Bestuurskosten	[26]	89.961	71.642
Ondersteuningsbijdragen	[27]	118.703	69.081
Beheerslasten		<u>451.084</u>	<u>434.550</u>
Exploitatieresultaat		<u>-154.742</u>	<u>9.385</u>
Opbrengst van vorderingen die tot de vaste activa behoren en van effecten	[28]	7.173	8.154
Waardeveranderingen van vorderingen die tot de vaste activa behoren en van effecten	[29]	-21.476	-1.616
Rentelasten en soortgelijke kosten	[30]	-2.562	-4.991
Som der financiële baten en lasten		<u>-16.865</u>	<u>1.547</u>
Resultaat		<u>-171.607</u>	<u>10.932</u>

3.2 Staat van baten en lasten over 2023

	2023	2022
	€	€
Bestemming resultaat:		
Bestemmingsreserve Hogeschool	-	-7.500
Bestemmingsreserve Euritmie	-44.500	-44.500
Bestemmingsreserve Exploitatiebijdrage Den Haag	-11.396	-4.039
Bestemmingsreserve Ontwikkeling verenigingshuis Arnhem	1.500	-
Bestemmingsreserve Vormkrachtenonderzoeksgroep	-1.745	1.386
Bestemmingsreserve Goetheanum verbouwing mensheidsrepresentant	10.000	-
Overige reserve	-119.666	83.085
Bestemmingsfonds Landbouw legaat Fledderus	-17.800	-17.500
Bestemmingsfonds Goetheanum wereldwijd	12.000	-
	<u>-171.607</u>	<u>10.932</u>

3.3 Kasstroomoverzicht over 2023

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode.

	2023	
	€	€
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Bedrijfsresultaat		-154.742
Aanpassingen voor:		
Afschrijvingen	[20] 27.819	27.819
Verandering in werkkapitaal:		
Vorraden en onderhanden werk	[3] 13.250	
Vorderingen	[4] 157.530	
Kortlopende schulden (excl. schulden aan kredietinstellingen)	[7] -19.271	
		151.509
Kasstroom uit bedrijfsoperaties		24.586
Opbrengst van vorderingen die tot de vaste activa behoren en van effecten	[28] 7.173	
Waardeveranderingen van vorderingen die tot de vaste activa behoren en van effecten		-21.476
Rentelasten en soortgelijke kosten	[30] -2.562	
		-16.865
Kasstroom uit operationele activiteiten		7.721
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Mutaties overige financiële vaste activa	[2] 71.476	
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		71.476
		79.197
Mutatie geldmiddelen		
Toelichting op de geldmiddelen		
Stand per 1 januari		496.101
Mutatie geldmiddelen		79.197
Stand per 31 december		575.298

Samenstellingsverklaring afgegeven d.d. 8 mei 2024

3.4 Toelichting op de jaarrekening

ALGEMENE TOELICHTING

Activiteiten

De activiteiten van Anthroposofische Vereniging in Nederland, statutair gevestigd te Zeist, bestaan voornamelijk uit:

- Het bestuderen, beoefenen, en verbreiden van de antroposofie.

De feitelijke activiteiten worden uitgevoerd aan de Boslaan 15 te Zeist.

Vestigingsadres, rechtsvorm en inschrijfnummer handelsregister

Anthroposofische Vereniging in Nederland, statutair gevestigd te Zeist is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder dossiernummer 40476182.

Toelichting op het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de indirecte methode.

De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit liquide middelen.

ALGEMENE GRONDSLAGEN

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met in Nederland algemeen aanvaarde grondslagen voor financiële verslaggeving, mede op basis van de Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 640 'Organisaties zonder winststreven'.

Activa en passiva worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. In de balans en de winst- en verliesrekening zijn referenties opgenomen. Met deze referenties wordt verwezen naar de toelichting.

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van het voorgaande jaar.

GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA

Materiële vaste activa

Bedrijfsgebouwen en terreinen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs plus bijkomende kosten of vervaardigingsprijs onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte toekomstige gebruiksduur. Op terreinen wordt niet afgeschreven. Er wordt rekening gehouden met de bijzondere waardeverminderingen die op balansdatum worden verwacht. Voor de vaststelling of voor een materieel vast actief sprake is van een bijzondere waardevermindering wordt verwezen naar de desbetreffende toelichting.

Overige materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs inclusief direct toerekenbare kosten, onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte toekomstige gebruiksduur en bijzondere waardeverminderingen.

3.4 Toelichting op de jaarrekening

Financiële vaste activa

Overige effecten

De waarderingsgrondslagen van de overige effecten opgenomen onder de financiële vaste activa zijn gelijk aan de waarderingsgrondslagen voor de effecten onder de vlottende activa. Daarom wordt hiervoor verwezen naar de toelichting Effecten.

Overige vorderingen

De onder financiële vaste activa opgenomen overige vorderingen omvatten verstrekte leningen en overige vorderingen. Deze vorderingen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, zo nodig onder aftrek van voorzieningen wegens oninbaarheid. Bijzondere waardeverminderingen worden in mindering gebracht op de winst-en-verliesrekening.

Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa

De stichting beoordeelt op iedere balansdatum of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort. Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde. Een bijzondere-waardeverminderingverlies wordt direct als een last verwerkt in de winst- en verliesrekening onder gelijktijdige verlaging van de boekwaarde van het betreffende actief.

Voorraden

De voorraden worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs onder toepassing van de FIFO-methode (first in, first out) of lagere opbrengstwaarde.

De verkrijgings- of vervaardigingsprijs bestaan uit (alle kosten die samenhangen met de verkrijging of vervaardiging) alsmede de gemaakte kosten om de voorraden op hun huidige plaats en in hun huidige staat te brengen. In de kosten van vervaardiging zijn begrepen directe loonkosten en toeslagen voor aan de productie gerelateerde indirecte vaste en variabele kosten, waaronder de kosten van het bedrijfsbureau, de onderhoudsafdeling en interne logistiek.

De opbrengstwaarde is de geschatte verkoopprijs onder aftrek van direct toerekenbare verkoopkosten. Bij de bepaling van de opbrengstwaarde wordt rekening gehouden met de incurantheid van de voorraden.

Vorderingen

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie, inclusief de transactiekosten indien materieel. Vorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

Effecten

Effecten die onderdeel zijn van de handelsportefeuille worden, na eerste verwerking, gewaardeerd tegen reële waarde. Waardeveranderingen worden rechtstreeks in de winst-en-verliesrekening verwerkt.

3.4 Toelichting op de jaarrekening

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Eigen vermogen

Vrij besteedbaar vermogen

Het vrij besteedbaar vermogen is dat gedeelte van het eigen vermogen waarover de daartoe bevoegde organen zonder belemmering door wettelijke of statutaire bepalingen kunnen beschikken voor het doel waarvoor de stichting is opgericht.

Vastgelegd vermogen

Het vastgelegd vermogen is dat gedeelte van het eigen vermogen dat is afgezonderd omdat daaraan een beperktere bestedingsmogelijkheid is gegeven dan gezien de doelstelling van de stichting zou zijn toegestaan. Als deze beperking door derden is aangebracht, wordt dit deel van het vermogen aangeduid als bestemmingsfonds.

Kortlopende schulden

Kortlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Kortlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten. Dit is meestal de nominale waarde.

3.4 Toelichting op de jaarrekening

GRONDSLAGEN VOOR BEPALING VAN HET RESULTAAT

Algemeen

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de opbrengstwaarde van de geleverde prestaties en de kosten en andere lasten over het jaar. De opbrengsten op transacties worden verantwoord in het jaar waarin zij zijn gerealiseerd.

Baten

Onder baten wordt verstaan de bedragen voor de in het verslagjaar geleverde goederen of diensten na aftrek van kortingen en dergelijke en van over de omzet geheven belastingen, alsmede de baten uit hoofde van giften, subsidies, sponsorbijdragen en overige ontvangsten.

Opbrengsten voortvloeiend uit de verkoop van goederen worden verantwoord op het moment dat alle belangrijke rechten op economische voordelen alsmede alle belangrijke risico's zijn overgegaan op de koper. De kostprijs van deze goederen wordt aan dezelfde periode toegerekend.

Opbrengsten van diensten worden opgenomen naar rato van de mate waarin de diensten zijn verricht. De kostprijs van deze diensten wordt aan dezelfde periode toegerekend.

Opbrengstverantwoording

Algemeen

Netto-omzet omvat de opbrengsten uit levering van goederen en diensten en gerealiseerde projectopbrengsten uit hoofde van onderhanden projecten onder aftrek van kortingen en dergelijke en van over de omzet geheven belastingen.

Verkoop van goederen

Opbrengsten uit de verkoop van goederen worden verwerkt zodra alle belangrijke rechten en risico's met betrekking tot de eigendom van de goederen zijn overgedragen aan de koper.

Verlenen van diensten

Verantwoording van opbrengsten uit de levering van diensten geschiedt naar rato van de geleverde prestaties, gebaseerd op de verrichte diensten tot aan de balansdatum in verhouding tot de in totaal te verrichten diensten.

3.4 Toelichting op de jaarrekening

Kosten

De kosten worden bepaald op historische basis en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Personeelsbeloningen

Periodiek betaalbare beloningen

De aan het personeel verschuldigde beloningen worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de winst- en verliesrekening.

Pensioenen

De onderneming heeft alle pensioenregelingen verwerkt volgens de verplichtingenbenadering. De over het verslagjaar verschuldigde premie wordt als last verantwoord.

Op de Nederlandse pensioenregelingen zijn de bepalingen van de Nederlandse Pensioenwet van toepassing en betaalt de onderneming verplichte, contractuele of vrijwillige basis premies aan pensioenfondsen en verzekeringsmaatschappijen. De premies worden verantwoord als personeelskosten zodra deze verschuldigd zijn. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen als overlopende activa indien dit tot een terugstorting leidt of tot een vermindering van toekomstige betalingen. Nog niet betaalde premies worden als verplichting op de balans opgenomen.

Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa

Immateriële vaste activa inclusief goodwill en materiële vaste activa worden vanaf het moment dat het actief beschikbaar is voor het beoogde gebruik afgeschreven over de geschatte economische levensduur / verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief. Over terreinen en vastgoedbeleggingen wordt niet afgeschreven.

Boekwinsten en -verliezen uit de incidentele verkoop van materiële vaste activa zijn begrepen onder de afschrijvingen.

Financiële baten en lasten

Rentebaten en rentelasten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende activa en passiva. Bij de verwerking van de rentelasten wordt rekening gehouden met de verantwoorde transactiekosten op de ontvangen leningen.

Waardeveranderingen financiële instrumenten gewaardeerd tegen reële waarde

Waardeveranderingen van financiële instrumenten die op actuele waarde gewaardeerd zijn, worden verwerkt in de winst- en verliesrekening.

3.5 Toelichting op de balans

ACTIVA

VASTE ACTIVA

Materiële vaste activa [1]

Het verloop van de materiële vaste activa wordt als volgt weergegeven:

	Pand Boslaan 15 Zeist	Pand Riouwstraat 1- 3 Den Haag	Inventaris	Boekenbezit
	€	€	€	€
Aanschafwaarde	1	1.329.034	11.911	1
Cumulatieve afschrijvingen	-	-131.415	-10.611	-
Boekwaarde per 1 januari	<u>1</u>	<u>1.197.619</u>	<u>1.300</u>	<u>1</u>
Afschrijvingen	-	-26.719	-1.100	-
Mutaties 2023	-	-26.719	-1.100	-
Aanschafwaarde	1	1.329.034	11.911	1
Cumulatieve afschrijvingen	-	-158.134	-11.711	-
Boekwaarde per 31 december	<u>1</u>	<u>1.170.900</u>	<u>200</u>	<u>1</u>

De bedrijfsgebouwen en terreinen betreffen:

- Het pand aan de Boslaan 15 te Zeist. Het pand is in 1995 gekocht. De boekwaarde bedraagt € 1,-. De WOZ waarde per 1 januari 2023 bedraagt € 1.091.000.
- De verwerving en verbouwing van het pand aan de Riouwstraat 1-3 te Den Haag. Het pand is in 2017 gekocht en verbouwd. Het pand is in de balans gewaardeerd tegen de aankoopwaarde vermeerderd met de verbouwingskosten. De boekwaarde bedraagt € 1.170.900. De WOZ waarde per 1 januari 2023 bedraagt € 1.280.000.

Bij een eventuele verkoop van het pand heeft de AVIN, uit hoofde van de bij de verkrijging van het pand gesloten overeenkomst met de Stichting Euritmie, de verplichting om het verschil tussen de verkoopwaarde en 80% van de taxatiewaarde (is gelijk aan de dan geldende WOZ-waarde) met een maximum van € 200.000,- te besteden ten gunste van de ontwikkeling van euritmie.

Afschrijvingspercentages:

Pand Boslaan 15 Zeist	2 %
Pand Riouwstraat 1-3- Den Haag	2 %
Inventaris	20 %
Boekenbezit	20 %

3.5 Toelichting op de balans

Financiële vaste activa [2]

	<u>31-12-2023</u>	<u>31-12-2022</u>
	€	€
Overige effecten		
Effecten Triodos Bank	<u>43.627</u>	<u>65.103</u>
Overige vorderingen		
Lening Stichting Grondbeheer Biologisch Dynamische Landbouw	<u>500.000</u>	<u>550.000</u>
<i>Lening Stichting Grondbeheer Biologisch Dynamische Landbouw</i>		
Stand per 31 december	<u>500.000</u>	<u>550.000</u>

De aflossingsverplichting voor het komende boekjaar bedraagt € 500.000.

VLOTTENDE ACTIVA

Voorraden [3]

Gereed product en handelsgoederen

Gereed product en handelsgoederen	<u>28.750</u>	<u>42.000</u>
-----------------------------------	---------------	---------------

Vorderingen [4]

Handelsdebiteuren

Debiteuren	<u>67.891</u>	<u>40.539</u>
	67.891	40.539
Oninbare debiteuren	<u>-37.792</u>	<u>-24.872</u>
	<u>30.099</u>	<u>15.667</u>

Belastingen en premies sociale verzekeringen

Omzetbelasting	-	2.368
Overige belastingen	<u>292</u>	<u>293</u>
	<u>292</u>	<u>2.661</u>

Omzetbelasting

Omzetbelasting laatste periode	-	1.780
Omzetbelasting suppletie	-	588
	<u>-</u>	<u>2.368</u>

3.5 Toelichting op de balans

	<u>31-12-2023</u>	<u>31-12-2022</u>
	€	€
<i>Overige belastingen</i>		
Dividendbelasting	<u>292</u>	<u>293</u>
Overige vorderingen		
Vooruitbetaalde bedragen	8.824	10.692
Nog te ontvangen bedragen	<u>563</u>	<u>168.288</u>
	<u>9.387</u>	<u>178.980</u>
Liquide middelen [5]		
NL38 INGB 0000 4748 30	31.028	15.394
NL49 TRIO 0197 7423 86	45.141	45.048
NL25 TRIO 0197 7706 57	87.612	87.765
NL07 TRIO 0391 0612 32	104.687	75.380
NL28 TRIO 0212 1752 97	26.876	92.192
NL42 TRIO 0212 4792 37	44.948	44.942
NL15 TRIO 0338 4995 04	228.964	129.740
Kas	75	350
Mollie	5.967	5.290
	<u>575.298</u>	<u>496.101</u>

3.5 Toelichting op de balans

PASSIVA

EIGEN VERMOGEN [6]

Vrij besteedbaar vermogen

	31-12-2023	31-12-2022
	€	€
Bestemmingsreserves		
Bestemmingsreserve Hogeschool	127.963	127.963
Bestemmingsreserve Eurytmie	1.322	45.822
Bestemmingsreserve Exploitatiebijdrage Den Haag	29.575	40.971
Bestemmingsreserve Onderzoek archief	4.179	4.179
Bestemmingsreserve Ontwikkeling verenigingshuis Arnhem	11.450	9.950
Bestemmingsreserve Vormkrachtenonderzoeksgroep	1.842	3.587
Bestemmingsreserve Goetheanum verbouwing mensheidsrepresentant	10.000	-
	<u>186.331</u>	<u>232.472</u>

	2023	2022
	€	€
<i>Bestemmingsreserve Hogeschool</i>		
Stand per 1 januari	127.963	135.463
Bestemming resultaat boekjaar	-	-7.500
Stand per 31 december	<u>127.963</u>	<u>127.963</u>

De beperkte doelstelling heeft betrekking op de kosten voor de activiteiten van de Hogeschool binnen de Anthroposofische Vereniging in Nederland. De reden van deze beperking is gelegen in het feit dat het gelden betreffen die voor dit doel zijn geschonken of op andere wijze verkregen.

<i>Bestemmingsreserve Eurytmie</i>		
Stand per 1 januari	45.822	90.322
Bestemming resultaat boekjaar	-44.500	-44.500
Stand per 31 december	<u>1.322</u>	<u>45.822</u>

De beperkte doelstelling heeft betrekking op een eenmalige schenking voor de ontwikkeling van de eurytmie in Nederland. De reden van deze beperking is gelegen in het feit dat tijdens de aankoop van het pand aan de Riouwstraat in Den Haag deze gelden zijn bestemd in samenspraak met de Stichting Eurytmie. Als overige voorwaarde is gesteld dat deze gelden toekomen aan DeDae ter ondersteuning van hun exploitatie.

3.5 Toelichting op de balans

	2023	2022
	€	€
<i>Bestemmingsreserve Exploitatiedbijdrage Den Haag</i>		
Stand per 1 januari	40.971	45.010
Bestemming resultaat boekjaar	-11.396	-4.039
Stand per 31 december	<u>29.575</u>	<u>40.971</u>

De beperkte doelstelling heeft betrekking op het verkrijgen van evenwicht in de exploitatie van het Vreedehuis in Den Haag. De reden van deze beperking is gelegen in het feit dat door de ledenraad in 2018 is besloten

€ 500.000 voor dit doel te reserveren. Als overige voorwaarde is gesteld dat na het gebruik van deze reserve er voor de leden een aanvaardbaar evenwicht in de exploitatie is ontstaan.

<i>Bestemmingsreserve Onderzoek archief</i>		
Stand per 31 december	<u>4.179</u>	<u>4.179</u>

De beperkte doelstelling heeft betrekking op onderzoek aan antropomorfisch archiefmateriaal. De reden van deze beperking is gelegen in het feit dat de schenker de gelden daartoe heeft bestemd.

<i>Bestemmingsreserve Ontwikkeling verenigingshuis Arnhem</i>		
Stand per 1 januari	9.950	9.950
Bestemming resultaat boekjaar	1.500	-
Stand per 31 december	<u>11.450</u>	<u>9.950</u>

De beperkte doelstelling heeft betrekking op schenkingen door leden in en rond Arnhem voor een verenigingshuis te zijner tijd.

<i>Bestemmingsreserve Vormkrachtenonderzoeksgroep</i>		
Stand per 1 januari	3.587	2.201
Bestemming resultaat boekjaar	-1.745	1.386
Stand per 31 december	<u>1.842</u>	<u>3.587</u>

De beperkte doelstelling heeft betrekking op het feit dat gelden speciaal voor dit doel bijeen zijn gebracht. De reden van deze beperking is gelegen in het feit dat deze groep redenen bepalen waarvoor het uitgegeven wordt.

3.5 Toelichting op de balans

	<u>2023</u>	<u>2022</u>
	€	€
<i>Bestemmingsreserve Goetheanum verbouwing mensheidsrepresentant</i>		
Stand per 1 januari	-	-
Bestemming resultaat boekjaar	<u>10.000</u>	-
Stand per 31 december	<u><u>10.000</u></u>	<u><u>-</u></u>

De beperkte doelstelling heeft betrekking op een ontvangen gift van A. Ehrlich. De reden van deze beperking is gelegen in het feit dat er speciaal voor dit doel is geschonken. Als overige voorwaarde is gesteld dat als de verbouwing plaats gaat vinden dit bedrag aan het Goetheanum wordt overgemaakt.

Overige reserves

Stand per 1 januari	2.163.516	2.080.431
Bestemming resultaat boekjaar	<u>-119.666</u>	<u>83.085</u>
Stand per 31 december	<u><u>2.043.850</u></u>	<u><u>2.163.516</u></u>

Voorstel tot bestemming van het resultaat over het boekjaar 2023

Voor de verwerking van het saldo over het boekjaar 2023 wordt verwezen naar de staat van baten en lasten.

3.5 Toelichting op de balans

Vastgelegd vermogen

	<u>31-12-2023</u>	<u>31-12-2022</u>
	€	€
Bestemmingsfondsen		
Bestemmingsfonds Landbouw legaat Fledderus	20.500	38.300
Bestemmingsfonds Ontmoetingscultuur legaat Bos-van Ruggé	37.270	37.270
Bestemmingsfonds Ontmoetingscultuur Dornach legaat Bos-van Ruggé	18.615	18.615
Bestemmingsfonds Goetheanum Wereldwijd	12.000	-
	<u>88.385</u>	<u>94.185</u>

Bestemmingsfonds Landbouw legaat Fledderus

Stand per 1 januari	38.300	55.800
Bestemming resultaat boekjaar	<u>-17.800</u>	<u>-17.500</u>
Stand per 31 december	<u>20.500</u>	<u>38.300</u>

De beperkte doelstelling heeft betrekking op een schenking van de familie Fledderus. De reden van deze beperking is gelegen in dat ze zijn bestemd voor de ondersteuning van de biologisch-dynamische landbouw.

Bestemmingsfonds Ontmoetingscultuur legaat Bos-van Ruggé

Stand per 31 december	<u>37.270</u>	<u>37.270</u>
-----------------------	---------------	---------------

De beperkte doelstelling heeft betrekking op een legaat van mevrouw Bos-van Ruggé. De reden van deze beperking is gelegen in het feit dat de gelden zijn bestemd voor het ontwikkelen van een ontmoetingscultuur in de vereniging.

Bestemmingsfonds Ontmoetingscultuur Dornach legaat Bos-van Ruggé

Stand per 31 december	<u>18.615</u>	<u>18.615</u>
-----------------------	---------------	---------------

De beperkte doelstelling heeft betrekking op een legaat van mevrouw Bos-van Ruggé. De reden van deze beperking is gelegen in het feit dat de gelden zijn bestemd voor het ontwikkelen van een ontmoetingscultuur in de Algemene Anthroposofische vereniging.

Bestemmingsfonds Goetheanum Wereldwijd

Stand per 1 januari	-	-
Bestemming resultaat boekjaar	<u>12.000</u>	-
Stand per 31 december	<u>12.000</u>	-

De beperkte doelstelling heeft betrekking op het Goetheanum Wereldwijd. De reden van deze beperking is gelegen in het lidmaatschap van de AViN van het Goetheanum Fonds wereldwijd met de voorwaarde gelden op een fondsrekening in de boekhouding te registreren. Als overige voorwaarde is gesteld dat de penningmeester in afstemming met de andere bestuursleden de gelden van dit fonds kunnen toebedelen.

3.5 Toelichting op de balans

KORTLOPENDE SCHULDEN [7]

	<u>31-12-2023</u>	<u>31-12-2022</u>
	€	€
Handelscrediteuren		
Crediteuren	<u>5.801</u>	<u>11.983</u>
Belastingen en premies sociale verzekeringen		
Omzetbelasting	1.861	-
Loonheffing	<u>7.111</u>	<u>5.845</u>
	<u>8.972</u>	<u>5.845</u>
<i>Omzetbelasting</i>		
Omzetbelasting laatste periode	3.799	-
Omzetbelasting suppletie	<u>-1.938</u>	<u>-</u>
	<u>1.861</u>	<u>-</u>
<i>Loonheffing</i>		
Loonheffing laatste periode	<u>7.111</u>	<u>5.845</u>
Overige schulden		
Overige schulden	14.832	34.081
Vooruitontvangen bedragen	7.563	5.133
Vakantiegeld	<u>2.821</u>	<u>2.218</u>
	<u>25.216</u>	<u>41.432</u>

3.6 Toelichting op de staat van baten en lasten

	2023	2022
	€	€
Baten uit bijdragen leden [8]		
Ledenbijdragen	626.270	670.715
Opbrengsten Motief en publicaties	63.382	43.125
	<u>689.652</u>	<u>713.840</u>
Giften en baten uit fondsenwerving [9]		
Giften	31.005	1.661
Legaten	127.277	212.000
	<u>158.282</u>	<u>213.661</u>
Baten met bijzonder bestemming [10]		
Elisabeth Vreedehuis	<u>42.057</u>	<u>40.275</u>
Overige baten [11]		
Bibliotheek	<u>2.424</u>	<u>2.947</u>
Kosten verenigingsactiviteiten [12]		
Themadagen en -vieringen	19.450	17.889
Ledenbijeenkomsten	34	171
Ledenprojecten	50.202	19.164
Initiatiegroep vormkrachtenonderzoek	1.745	-1.386
	<u>71.431</u>	<u>35.838</u>
Hogeschool activiteiten [13]		
Algemene sectie	18.117	20.030
Pedagogische sectie	8.861	2.887
Natuurwetenschappelijke sectie	2.043	2.704
Landbouw sectie	130	130
Medische sectie	865	5.779
Sociaal wetenschappelijke sectie	2.410	2.383
Sectie woord, muziek en euritmie	6.363	10.392
Sectie beeldende kunsten	2.699	-1.297
Sectie jeugdactiviteiten	2.541	26.096
Sectie letteren en cultuurwetenschappen	-805	3.068
	<u>43.224</u>	<u>72.172</u>

3.6 Toelichting op de staat van baten en lasten

	2023	2022
	€	€
Motief en publicaties [14]		
Freelancers	32.635	25.249
Opmaakkosten	30.785	20.991
Drukkosten	15.863	17.319
Verzendkosten	18.035	24.039
Directe kosten	9.630	8.188
Kosten publicaties	24.693	14.030
Overige kosten	932	36
	<u>132.573</u>	<u>109.852</u>
Bibliotheek [15]		
Vrijwilligers	4.700	4.700
Aankoop boeken en tijdschriften	1.774	1.787
Overige kosten	2.371	2.439
	<u>8.845</u>	<u>8.926</u>
Bijdrage Allgemeine Anthroposophische Gesellschaft [16]		
Afdracht boekjaar	<u>340.000</u>	<u>300.000</u>
Lonen en salarissen [17]		
Brutolonen en salarissen	101.791	124.025
Vakantietoeslag	8.321	9.635
Eindejaarsuitkering	9.089	11.278
Bijzondere beloningen	-	20.000
	<u>119.201</u>	<u>164.938</u>
Ontvangen uitkeringen ziekengeld	-	-27.754
	<u>119.201</u>	<u>137.184</u>
Sociale lasten [18]		
Sociale lasten	<u>18.750</u>	<u>22.827</u>
Pensioenlasten [19]		
Pensioenpremie personeel	<u>10.741</u>	<u>22.390</u>
Afschrijvingen materiële vaste activa [20]		
Pand Riouwstraat 1-3 Den Haag	26.719	26.600
Inventaris	1.100	1.300
	<u>27.819</u>	<u>27.900</u>

3.6 Toelichting op de staat van baten en lasten

	2023	2022
	€	€
Bijzondere waardevermindering van vlottende activa [21]		
Bijzondere waardevermindering debiteuren	12.920	-13.866
Overige personeelskosten [22]		
Reiskostenvergoeding	2.269	2.794
Uitzendkrachten	-	5.105
Ziekengeldverzekering	3.045	9.660
Overige personeelskosten	59	3.839
	<u>5.373</u>	<u>21.398</u>
Huisvestingskosten [23]		
Onderhoud onroerend goed	5.568	1.729
Onderhoud terreinen	818	983
Gas, water en electra	6.859	4.505
Vaste lasten onroerend goed	5.090	9.210
Schoonmaakkosten	-	2.722
Overige huisvestingskosten	418	6.300
	<u>18.753</u>	<u>25.449</u>
Doorberekende huisvestingskosten	-11.949	-13.941
	<u>6.804</u>	<u>11.508</u>
Kantoorkosten [24]		
Kantoorbenodigdheden	1.041	1.738
Drukwerk	2.230	757
Portokosten	3.998	9.475
Telecommunicatie	2.228	2.716
Internetkosten	2.847	17.646
Kosten automatisering	6.136	5.432
Ontwikkeling huisstijl	-	2.780
Overige kantoorkosten	2.889	8.359
	<u>21.369</u>	<u>48.903</u>
Algemene kosten [25]		
Jaarrekeningkosten	5.000	5.000
Administratiekosten	14.428	10.563
Overige algemene kosten	15	20
	<u>19.443</u>	<u>15.583</u>

3.6 Toelichting op de staat van baten en lasten

	2023	2022
	€	€
Bestuurskosten [26]		
Reis- en verblijfkosten	21.198	8.158
Vacatiegelden	59.300	56.325
Vergaderkosten	2.538	258
Verzekeringskosten	2.730	2.377
Overige bestuurskosten	4.195	4.524
	<u>89.961</u>	<u>71.642</u>
Ondersteuningsbijdragen [27]		
Euritmie	44.500	44.500
Vereniging BD Landbouw	17.800	17.500
Hogeschool Leiden	8.500	7.500
Stichting Exploitatie Riouwstraat Den Haag	38.003	-419
Reisfonds AAG	9.900	-
	<u>118.703</u>	<u>69.081</u>
Financiële baten en lasten		
Opbrengst van vorderingen die tot de vaste activa behoren en van effecten [28]		
Rente lening Stichting Grondbeheer	5.000	5.500
Opbrengsten van effecten	2.173	2.654
	<u>7.173</u>	<u>8.154</u>
Waardeveranderingen van vorderingen die tot de vaste activa behoren en van effecten [29]		
Waardeverandering van effecten	<u>-21.476</u>	<u>-1.616</u>
Rentelasten en soortgelijke kosten [30]		
Bankkosten en provisie	<u>2.562</u>	<u>4.991</u>

3.6 Toelichting op de staat van baten en lasten

Personeelsleden

Gedurende het jaar 2023 waren gemiddeld 2,3 werknemers in dienst op basis van een fulltime dienstverband. In het jaar 2022 waren dit 2,3 werknemers.

Zeist, 8 mei 2024

Dhr. P.W. Blomaard

Dhr. R.A. van Bemmelen

Mevr. C.M.E. van Lookeren Campagne

Dhr. E.F. ten Cate

Mevr. A.P. Remmers

Mevr. F. van Nuffelen - Bruins